

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με τον όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή την ατομική, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάκτησης νέων γνώσεων, δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης αυτό – μόρφωση. Ο άνθρωπος δεν δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.

Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στην σημερινή εποχή δεν σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί. Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι το άνθρωπος καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες που καθιστούν την αυτομόρφωση αναγκαία για τα άτομα των σύγχρονων κοινωνιών είναι οι νέες επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις και οι συνεπακόλουθες μεταμορφώσεις της αγοράς εργασίας. Μία από τις συνέπειες αυτών των αλλαγών είναι ότι πολλά επαγγέλματα χάνουν γρήγορα την αξία και τη χρησιμότητά τους, ενώ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που τα άτομα κατέκτησαν στα πρώτα στάδια της ζωής

τους καθίστανται ανεπαρκείς για το παρόν και το μέλλον. Η συνολική τεχνολογική αναδιάθρωση της εργασιακής δραστηριότητας στερεί όλο και περισσότερο στα άτομα τη δυνατότητα να διατηρούν μία και μοναδική επαγγελματική ταυτότητα σε όλη τη διάρκεια της ενεργού ζωής τους. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τις ψυχοκοινωνικές **συνέπειες** αυτής της κατάστασης για τα άτομα, οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνικών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους. Το γεγονός αυτό επιβάλλει στα άτομα να κατακτούν διαρκώς γνώσεις, να ανανεώνουν τις **δεξιότητές** τους, να αποκτούν γρήγορα νέες ειδικεύσεις, δηλαδή, να εκπαιδεύονται συνεχώς.

Η εκπαίδευση δεν νοείται πια ως η απλή, κανονιστική μετάδοση γνώσεων από τις μεγαλύτερες γενιές στις νεότερες, όπως την όριζε ο E. Durkheim κατά τον 19^ο αιώνα. Και τούτο επειδή, τόσο το περιεχόμενο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πράξης όσο και ο χρόνος που αφιερώνεται σε αυτήν, αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στις διαφορετικές γενιές, τα δύο φύλα και τις διαφορετικές κουλτούρες των ανθρώπων, γεγονός που παρατηρείται σε όλες τις σύγχρονες πρακτικές της καθημερινής ζωής. Η εκπαιδευτική πράξη **καθίσταται** επομένως μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στο χώρο (το σχολείο) και το χρόνο (περίοδος της νεότητας), αλλά επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής και πέραν των σχολικών τειχών.

Αλεξάνδρα Κορωναίου, Εκπαιδύοντας Εκτός Σχολείου, 2001 (Διασκευή)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: **...οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους...**

Μονάδες 12

B2. α) Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τελευταία παράγραφος του κειμένου; (Η εκπαίδευση δεν νοείται...των σχολικών τειχών)
(Μονάδες 4)

β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου του κειμένου (Μονάδες 3)

Μονάδες 7

B3. α) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ατομική, επιτρέπουν, ανεπαρκείς, διαφορετικές, επεκτείνεται.
(Μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
συνεχή, χρησιμότητα, συνέπειες, δεξιότητες, καθίσταται.
(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

B4. Να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα επιστημονικού λόγου στο κείμενο που σας δίνεται.

Μονάδες 6

Γ1. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να αναφερθείτε στη σημασία της αυτομόρφωσης και να προτείνετε τρόπους πραγμάτωσής της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Η συγγραφέας αναφέρεται στην έννοια της αυτομόρφωσης και στην αναγκαιότητά της. Την ορίζει ως εκπαιδευτική διαδικασία με την αυτόβουλη συμμετοχή του ατόμου που επιθυμεί να θωρακιστεί γνωστικά και επαγγελματικά βάσει των αναγκών του. Δε λειτουργεί αυτόνομα, αλλά επικοινωνεί με συμπολίτες, συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς φορείς και θεσμούς με τους οποίους συνδιαμορφώνει την εκπαιδευτική τους πορεία, αξιοποιώντας και τις νέες τεχνολογίες. Η αυτομόρφωση αποτελεί αναγκαιότητα εξαιτίας της τεχνολογικής εξέλιξης και των παρελκομένων συνεπειών στην αγορά εργασίας, αφού η πρότερη γνώση δεν επαρκεί, επαγγελματικά απαξιώνονται και γι' αυτό η διατήρηση μιας επαγγελματικής ιδιότητας δια βίου είναι αδύνατη. Έτσι, αναγκάζονται τα άτομα να επιμορφώνονται, όχι όμως λαμβάνοντας γνώσεις σε ορισμένο χωροχρόνο και ορισμένη ηλικία, αλλά σε όλη τη ζωή τους.

B1. Οι ραγδαίες αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης και της εργασίας επιβάλλουν στους νέους την αλλαγή αρκετών επαγγελμαμάτων στην έναρξη τουλάχιστον της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους. Βέβαια, η οριστικοποίηση της επαγγελματικής αποκατάστασης καθυστερεί, προκαλώντας αβεβαιότητα στους νέους. Το σημαντικό όμως είναι ότι ο νέος βρίσκεται σε διαρκή εγρήγορση, διαθέτοντας ευελιξία και ένα «οπλοστάσιο» γνώσεων. Είναι διαρκώς έτοιμος να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της ζωής, να ασκήσει διαφορετικά επαγγέλματα, ώσπου να επιλέξει αυτό που ανταποκρίνεται στο χαρακτήρα του.

B2. α) Η τελευταία παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων.

Συγκεκριμένα: Στο απόσπασμα «Η εκπαίδευση δεν νοείται...κατά τον 19^ο αιώνα» υπάρχει **ορισμός**, όπου οριστέα έννοια είναι η εκπαίδευση.

Στη συνέχεια η ανάπτυξη γίνεται με **αιτιολόγηση** («Και τούτο επειδή... της καθημερινής ζωής»)

β) Τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου είναι:

Θεματική περίοδος: «Η εκπαίδευση δεν νοείται...κατά τον 19^ο αιώνα».

Λεπτομέρειες –Σχόλια: «Και τούτο επειδή...της καθημερινής ζωής»

Περίοδος κατακλείδα: «Η εκπαιδευτική πράξη...των σχολικών τειχών».

B3. α) ατομική ≠ συλλογική
επιτρέπουν ≠ απαγορεύουν
ανεπαρκείς ≠ ικανοποιητικές
διαφορετικές ≠ ίδιες
επεκτείνεται ≠ περιορίζεται

β) συνεχή = διαρκή
χρησιμότητα ≠ σκοπιμότητα
συνέπειες ≠ αποτελέσματα
δεξιότητες ≠ ικανότητες
καθίσταται ≠ αποτελεί

B4. Χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου:

1. Επιστημονική ορολογία: αυτομόρφωση, κανονιστική μετάδοση γνώσεων
2. Επίκληση στην αυθεντία: «Η εκπαίδευση δεν νοείται...τον 19^ο αιώνα»
3. Επίκληση στη λογική: «Οι νέοι άνθρωποι...εκπαιδεύονται συνεχώς».

Γ. Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο. Επομένως απαιτείται τίτλος.

«Η αναγκαιότητα της αυτομόρφωσης στην εποχή μας»

Η αυτομόρφωση αποτελεί αναγκαιότητα της εποχής. Όχι γιατί οι υπάρχοντες θεσμοί δεν καλύπτουν τις πνευματικές ανάγκες του

ανθρώπου, αλλά γιατί ο άνθρωπος έχει μπροστά του μια σειρά από δυνατότητες και ευκαιρίες που μπορεί να αξιοποιήσει για να ολοκληρώσει την προσωπικότητά του. Οι τρόποι απόκτησης της αυτομόρφωσης είναι πολλοί, αλλά απαιτούν πρωτίστως την ενεργητική στάση του ατόμου.

Σημασία αυτομόρφωσης

- 1) Το άτομο βρίσκεται σε συνεχή πνευματική εγρήγορση καθώς έρχεται σε επαφή με εκπαιδευτικούς θεσμούς π.χ. ανοιχτό πανεπιστήμιο και μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης π.χ. διαδίκτυο. Με αυτόν τον τρόπο οξύνει την κριτική του αντίληψη και καταπολεμά την πνευματική μονομέρεια. Δεν καθίσταται έρμαιο των περιστάσεων και αναπτύσσει υπεύθυνη στάση.
- 2) Ολοκληρώνεται η προσωπικότητα του ατόμου μια και αναπτύσσει πολύπλευρα τις υπάρχουσες ικανότητές του και αναδεικνύει τις δεξιότητές του.
- 3) Αποτελεί παράγοντα στην προσπάθεια του ανθρώπου να κατακτήσει την ευτυχία. Η ευρυμάθεια δίνει νόημα και περιεχόμενο στη ζωή του.
- 4) Το άτομο ανταποκρίνεται στις προκλήσεις της εποχής, στις ραγδαίες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Η περαιτέρω εξειδίκευση είναι απαραίτητη πλέον, καθώς η γνώση ανανεώνεται συνεχώς και το άτομο δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να γίνει ουραγός των εξελίξεων.
- 5) Η αυτομόρφωση σε πρακτικό επίπεδο αποτελεί το πλέον σημαντικό όπλο στη φαρέτρα του σύγχρονου επαγγελματία. Είναι επαγγελματικό εφόδιο για την εποχή μας που η επαγγελματική αποκατάσταση είναι δύσκολη. Η περαιτέρω εξειδίκευση ανανεώνει τις δεξιότητες του ατόμου.

Σε πνευματικό και πρακτικό επίπεδο η αυτομόρφωση μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της ζωής. Με την προϋπόθεση, βέβαια, ότι όλα αυτά εφαρμόζονται στην καθημερινή πράξη. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει

τα επιτεύγματα του ανθρώπινου νου – παλαιότερα και σύγχρονα – για να κατακτήσει το αγαθό της αυτομόρφωσης.

Τρόποι πραγμάτωσης της αυτομόρφωσης.

Η γνώση δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται στατικά, αλλά ως έννοια συνεχώς ανανεούμενη, χωρίς χρησιμοθηρικό χαρακτήρα, ως παράγοντας σημαντικός στην εξέλιξη της προσωπικότητας του ατόμου και εφόδιο ζωής.

- 1) Συμμετοχή σε ημερίδες, συνέδρια με θεματολογία που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του.
- 2) Εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες με την καθοδήγηση εξειδικευμένων φορέων και αξιοποίηση του διαδικτύου για πρόσληψη γνώσεων και έρευνα.
- 3) Παρακολούθηση των ΜΜΕ: ανάγνωση εφημερίδων και περιοδικών, ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, ώστε να διευρύνει το πεδίο των γνώσεων.
- 4) Συμμετοχή σε σεμινάρια που παράσχουν κατάρτιση και εξειδίκευση, επιμορφώνοντας το άτομο στον εργασιακό του τομέα.
- 5) Σπουδές σε εκπαιδευτικά ιδρύματα σε τομείς που δεν έχουν κορεστεί στην αγορά εργασίας ή με σκοπό την μεταπτυχιακή εξειδίκευση που προσφέρει συγκριτικό πλεονέκτημα
- 6) Μελέτη βιβλίου (λογοτεχνικού, επιστημονικού) βάσει των ενδιαφερόντων και των γνωστικών του αναγκών επαγγελματικά.
- 7) Ενασχόληση με μορφές τέχνης που καλλιεργούν το άτομο ηθικά, αισθητικά.
- 8) Διάλογος με συμπολίτες και ανταλλαγή απόψεων που προσφέρει νέες οπτικές και γνώσεις.
- 9) Περιήγηση σε τόπους όπου εμπλουτίζεται το άτομο σε εμπειρίες μέσα απ' την επαφή με ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας.

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2010
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Για να υλοποιηθούν τα παραπάνω επιβάλλεται:

- Ενεργητική στάση του ατόμου
- Εγκατάλειψη της τακτικής του «βολέματος»
- Πολυδιάστατη ενημέρωση
- Απεξάρτηση απ' την παθητική τηλεθέαση

Επιμέλεια: Ευαγγέλου Μ., Λάμπρου Μ., Μαμέκας Η.